ƏSİRLİKDƏ QALMIŞ ARDIC (ARÇUT) KƏNDİNİN TARİXİNƏ, MƏDƏNİYYƏT VƏ MAARİFİNƏ DAİR QISA XÜLASƏ

YUSİF QAZIYEV,
Pedaqogika üzrə elmlər doktoru, Əməkdar müəllim, Prezident təqaüdlü, "Qızıl qələm" mükafatı laureat, jurnalistpublisist, müstəqil tədqiqatçı

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Arçut məktəbinin yetirmələrindən kənd üzrə bu günə qədər alimlik elmi adını alanlar:

1) Allahverdiyev Bayram Vəli oğlu tarix üzrə elmləri dokıtoru, professor, (6,C),
2) Alıyev İsmayıl Məmməd oğlu tibb elmləri doktoru (22, ME),
3) Cəfərova Raisa tarix üzrə fəlsəfə doktory (7,Ç),
4) Daşdəmirov Akif Xıdır oğlu tibb üzrə fəlsəfə doktoru (20, QG),
5) Ələsgərova Şahvələd Ziyəddin oğlu biologiya üzrə fəlsəfə doktoru (25, ŞL),
6) Əliyev İlham Məhəmməd oğlu kimya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru (25, ŞL),
7) Əliyev İkram Hümbət oğlu kimya üzrə fəlsəfə doktoru (25, ŞL),
8) Əliyev Yasəmən Əli qızı fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru (25, ŞL),
9) Əliyeva Sevinc İlham qızı hüquq elmləri üzrə fəlsəfə doktoru (25, ŞL),
10) Əliyev İkram Alxan oğlu texnika elmləri üzrə fəlsəfə doktoru (14, KX),
11) Həsənov Novruz Əhməd oğlu tibb üzrə fəlsəfə doktoru (7, Ç),
12) Həsənov Elnur Novruz oğlu tibb elmlər üzrə fəlsəfə doktoru (7, C),
13) İsgəndərov Nəsib Əmirxan oğlu fizika üzrə fəlsəfə doktoru (16, QZ F4),
14) İsayev Hafiz Mübariz oğlu iqtisad elmləri üzrə fəlsəfə doktoru (10, Q1),
15) İsmayılova Larisa İsmayıl qızı biologiya üzrə fəlsəfə doktoru (2,AĞ F1),
16) Qazıyev Abuzər Yusif oğlu tibb elmləri üzrə elmləri doktoru, professor (16, QZ F4),
17) Qazıyev Yusif Xıdır oğlu pedaqogika ezrə elmlər doktoru, professor (16, QZ F4),
18) Məşədi Həsənli Ramiz Abbas oğlu filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, (21, M),
19) Nəsibov Elşən Misir oğlu siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru (18, QÜY),
20) Yolçuyev (Bəxtiyarlı) Alay Sarı oğlu ə fəlsəfə elmlər üzrə fəlsəfə doktoru (18, QÜY),
21) Yolmuyev Allahyar Bəxtiyar oğlu kimya elmləri üzrə elmlər doktoru, professor (18, QÜY).

QEYD: Mötərəzədə verilmiş rəqəm və hərflər Arçut kəndində yaşamış tayfaların kodlarıdır.

Arçut kənd orta məktəbinin medalçıları

Qızıl medal alanlar

1. Əliyev İlham Məhəmməd oğlu (yerli 1967-68-ci dərs ili)
2. Qurbanov Sədi Məhərrəm oğlu (yerli 1967-68-ci dərs ili)
3. Binnətova Sevinc Şamistan qızı (yerli 1979-1998-ci dərs ili)

Gümüş medal alanlar

1. Hacıyev Hüseyn (Borçalı),
2. Əmrah (Borçalı) (1957-1959-cu dərs ili)
3. Məmmədov Məhəmməd Yusif oğlu (yerli 1959-60-cı dərs ili)
4. Yolçuyev Bəhmən Bəxtiyar oğlu (yerli 1964-65-ci dərs ili)
5. İsmayılov İmdad Məmməd oğlu (yerli 196768ci dərs ili)

Arçut kənd orta məktəbi son dövrlərdə 3 binaya malik idi. Qonşu kənddən gələn şagirdlər üçün internat binası, köhnə bina (1925-ci ildə tikilmişdir) və 320 şagird üçün üçmərtəbəli bina. 1964-cü ildə istifadəyə verilmişdir.

İlk buraxılışdan 1956-57-ci dərs ilindən 1987-88-ci dərs ilinə qədər Arçud kənd orta məktəbini yüzlərlə məzun bitirmiş və onlar SSRİ-nin müxtəlif bölgələrində ali təhsil almış, xalq təsərrüfatının müxtəlif sahələrində əmək fəaliyyəti göstərmişlər və hazırda da göstərirlər.

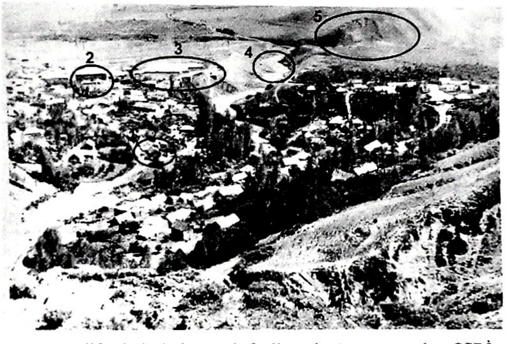

Məktəbin 68 illik tarixində (1921-1991ci illər ərzində) 222 nəfər müxtəlif ixtisaslar üzrə ali təhsil almışlarla bərabər, onlardan bir çoxları yuxarıda göstərilditi kimi elmi adlara yiyələnmişlər.

Məsələn, 21 nəfər alim, 18 nəfər həkim, 21 nəfər ali təhsillik zabit və 162 nəfər müəllim mühəndis, aqronom, baytar həkim və digər sənət sahibləri mövcud olmuşdur. Həmçinin 1992-2015-ci illər ərzində Arçut orta məktəbini bitirmiş müdavimlərdən 358 nəfər ali təhsilli, müxtəlif ixtisaslara yiyələnmişlər. Bunların cəmi sayı 1921-2015ci illər ərzində 580-ə çatır.

Yeri gəlmişkən, Arçut (Ardıc) kənd orta məktəbinin çiçəklənmə və müvəffəqiyyətlər dövrü 19681988ci illərdə olmuşdur. Məktəbin müvəffəqiyyətləri nəinki rayon və respublika miqyasında, Ümumittifaq miqyasında da yer tutmuşdur. Məktəb və məktəbin işçilərindən dövlət tərəfindən qiymətləndirilmiş və mükafatlar verilmişdir.

Onlardan bəzilərinin adlarını çəkmək yerinə düşər:

1. 1968-1988-ci tədris illərində Arçut orta məktəbinin məzunlarından hər il 1520 nəfər

Ali və otra ixtisas məktəblərinə qəbul olunurdu.

2. 1967-ci ildə SSRİ və Ermənistan SSRİ "Bilik" Cəmiyyəti Arçut orta məktəbinin "Bilik" Cəmiyyətinin fəaliyyətini araşdıraraq, qiymətləndirmişdir. SSRİ "Bilik" Cəmiyyətinin "Fəxri Qramotası" və "Kitabxanası" ("Bilik" Cəmiyyətinin üzvlərinin çap edilmiş kitablarının il üzrə toplanıb verilməsi prosse-si) ilə mükafatlandırılmışdır.

3. 1972-ci ildə fevral ayında Moskva komissiyasının iştirakı Ermənistan Maarif Nazirliyinin Kollegiyası Arçut orta məktəbinin pedaqoji fəaliyyəti hərtərəfli yoxlanılmışdır. Yoxlamanın nəticəsi Ümumittifaq miqyasında məktəbin "Alman dili kabineti" SSRİ REA-nın Təlimin Məzmunu və Metodları ETİnin Kənd Məktəbləri Laboratoriyasının Xarici Dillər Şöbəsinin mükafatı linqafon kompleksi ilə mükafatlandırılmışdır. Mükafat həmin ildə çin olmuşdur Moskvadan birbaşa kompleks kənd məktəbinin ünvanına göndərilmişdir.

.4. 1973cü ildə Arçut orta məktəbində şagirdlərin hərbivətənpərvərlik tərbiyəsinin gedişatı Ermənistan SSR Maarif Nazirliyinin Kollegiyası tərəfindən yoxlanılmış və onun nəticəsi Ermənistan SSR-nin Maarif Nazirliyinin Kollegiyasında müzakirə edilib, bəyənilmişdir (Bax, 1974-cü il № 19 (282) saylı sərəncamından, İrəvan 1974).

5. 1975-ci ildə faşizm üzərində Qələbənin 30 illiyinə həsr edilmiş "SSR üzrə orta məktəb şagirdlərinin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinə baxış müsabiqəsində Arçut orta məktəbi iştiran etmiş, Moskva komissiyasının yoxlaması məktəbin hərbi vətənpərvərlik işlərini bəyənmişdir. SSRİ üzrə baxış müsabiqəsində məktəb iştirak etmişdir. Məktən həm SSRİ Müdafiə Nazirliyinin və həm də Maarif Nazirliyinin ayrıayrı olaraq "Fəxri Qramotası" və qızıl qol saatı mükafatı ilə mükafatlandırılmışdır".

Qeyd edilən yoxlamada Arçut orta məktəbi Ermənistan Respublikası üzrə birinci yeri tutmuşdu. Respublikaların və vilayətlərin sayı nəzərə alınaraq Mərkəzi rəhbərlik Ermənistan SSRİ üzrə bir yer ayrılmışdır ki, bu da Arçut orta məktəbi idi.

6. SSRİ Maarif Nazirliyinin 1985-ci ildə Respublikaların orta məktəbində SSRİ Maarif Nazirliyinin Kollegiyası Ermənistan Respublikasında şagirdlərin vətənpərvərlik tərbiyəsi üzrə yoxlama aparmışdır.

Nəticə belə olmuşdur: Ermənistan SSRİ Maarif Nazirliyinin və ElmiTədqiqat Pedaqoji Elmlər İnstitutunun birgə hazırladığı yazıda Quqark rayonunun Arçut orta məktəbində şagirdlərin hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsi müzakirə edilib, bəyənilmişdirn (kitabça, İrəvan 1985-ci il, səh. 1415).

Yeri gəlmişkən, Arçut orta məktəbi rayon, Respublika və Ümumittifaq keçirilən yarışlarda həmişə iştirak etmiş və birinci və ya ikinci yerləri tutaraq qalib olmuşdur.

Təəssüf ki, həm kənd, həm də məktəb erməni əsirliyinin qurbanı olmuş və məhv edilmişdir. Ardıclılar (Arçutlular) o günü gözləyirlər ki, vətən torpağına qayıtsınlar, əvvəlki əsrlərdə olduğu kimi (5 dəfə) dağıdılmış kənd, məktəb və digər abidələrini bərpa edib, şənləndirsinlər.

(Məqalədəki rəqəmlər 2019-cu ildə çapdan çıxmış "İrəvan Xanlığının Pəmbək Mahalında Ardıc (Arçut) kəndi" (784 səhifə) kitabından götürülmüşdür.

2024